

čtení PŘ 23.29-35

text Gn 9.18-27

Opilý Noe, no to je něco. Ten Noe, který jako blázen poslušně stavěl koráb před potopou světa a nalodil do něj svou rodinu a zvířata. Ten Noe, který plul na hladině velkých vod a trpělivě čekal, až potopa ustane. Ten Noe, který po potopě postavil Hospodinu oltář a Bůh s ním uzavřel smlouvu.

Tento Noe se teď takhle zřídil, válí se opilý a proto i nahý vprostřed svého stanu. Je člověkem pod obraz – pod obraz Boží. A o tom se píše v Písmu svatém!

Ano, i o tom se píše v bibli, protože bible je určená člověku a protože je o vztahu Boha a lidí, je nasáklá člověčinou. A tak boží naše představy o hrdinech bez bázně a hany, naše škatulkování na lidi dobré a lepší. Ještě než začneme Noa soudit, připomeňme si, co jeho opilství předcházelo.

Noe začal obdělávat půdu a vysadil vinici. Pečlivě pracuje, urodí se mu a náročnou práci korunuje okoušením vína. Víno má v bibli zvláštní a velmi důležitou symboliku Božího požehnání, plnosti a radosti. Pilo se na svatbách, na hostinách – třeba na těch, kdy docházelo ke smíru dvou nepřátelených stran, při náboženských obřadech. Napít se vína není špatné. To, proč ho Noe vypil tolik, se můžeme jen domnívat. V bibli se to nedočteme. Možná mu prostě jen tak chutnalo, možná měl tak velkou radost, že se urodilo nebo neměl žádnou předchozí zkušenost, možná se chtěl dostat do nějakého rajského stavu. Napil se pak vína a opil se. A opilost má vždycky nějaký ten důsledek. Od snížené soustředěnosti přes kocovinu až po narušení vztahů mezi lidmi tím, že překročíme nějakou hranici.

Tím, že Noe přebral a odkryl se, by se nemuselo mnohé změnit. Nechoval se agresivně, jak se to vlivem alkoholu může stát. Zalezl přeci do stanu a svlékl se. Podle vykladačů by to mohla být narážka na to, že se chtěl cítit jako v ráji, jako před potopou. Každopádně se tím stává nechráněným, zranitelným a vydaným do cizí moci. Ztrácí v očích biblického pisatele svou lidskou důstojnost – prostě hanba, ostuda.

Nic, co by nám nebylo blízké. Nemusíme se zrovna opít, abychom vyvedli pod vlivem něčeho nebo někoho to, za co se pak stydíme a cítíme se trapně. Ten tlak mohou způsobit třeba peníze, hráčská vášeň, zamilovanost (někdy se o zamilovaných říká, že jsou láskou opilí), ale třeba nedůstojně se chová ten, v kom dlouho roste křivda nebo třeba když na vás tlačí někdo druhý, silnější než vy. Situace Noa je velmi trapná. Navíc se svlékl vprostřed svého stanu. Tedy zrovna na místě, odkud vždycky promlouval ke svým synům jako otec. Z místa rodinných porad.

Informace, že se Noe opil ale není na dnešní perikopě to zásadní. Zásadní je, jak se postavíme k tomu, když se do takové situace někdo dostane. Představte si někoho, koho si opravdu vážíte – učitele, lékaře, starostu, svého otce nebo matku a najednou toho člověka uvidíte ve stavu pod obraz. Jak zareagujete? Budete zhnuseni, zklamáni? A dál? Sledujme, jak s takovou situací naloží jeho tři synové. O ně tu totiž jde především.

Chám uvidí svého otce obnaženého a poví to venku oběma svým bratřím, Šém a Jefet na rozdíl od něj vezmou plášť, dají si jej na ramena, blíží se k otci pozpátku, aby nic neviděli, a přikryjí jeho nahotu.

Pro Cháma je svlečený táta především senzací. Noe pro něho není především otec, k němuž má úctu. Neuvědomuje si odpovědnost za situaci, do které se dostal. S lidskou slabostí naloží tím nejhoupějším způsobem. Podobně jako bulvární plátky, které lačně sledují nezvládnuté životní situace umělců a sportovců. Podobně jako drbny. Podobně jako ti, kteří třeba nakládají svévolně s důvěrnými informacemi. Nebo když využívám slabost druhého člověka ve svůj prospěch, přizívají se na poklescích druhých, abych se blýskla svou slušností. To je typicky chámovské chování.

Biblisté si dodneška nejsou jisti, co znamená obrat, že se Noe odkryl uprostřed stanu a že ho Chám spatřil obnaženého. Podle jednoho extrémního výkladu Chám využil té situace a do stanu vstoupil, aby otce ponížil, znásilnil, podrobil. Mohlo se stát něco, co mělo i právní (nejen morální dimenzi) a co se vztahovalo ke sporům o prvorozenství a požehnání. Chám se chová nadřazeně. Vidí to asi tak,

že otec, který selhal, už pro něj není otec, že Noe už nemá co rozhodovat o tom, kdo převezme prvorozenecké požehnání. Když totiž tu perikopu čtu mezi řádky, cítím, že Chám mohl být ukřivděný už dávno, protože neměl šanci jako jeho prvorozený bratr. Každopádně Chám chce dát vyniknout sobě, a na tátovi mu tolik nezáleží. Běží, aby předal svým bratrům informaci o tom, že Noe je vyřízený (a zřízený). Jak by se asi Chám cítil, kdyby se to stalo jemu? Pán Bůh přece řekl: miluj bližního svého jako sám sebe. A Pán Bůh taky řekl: Cti svého otce i matku svou. Měj je v úctě i s vědomím jejich chyb. Kdyby o tom Chám s bratry promluvil a požádal je o radu, o pomoc nebo by se společně dohodli, jak tu nepříjemnost vyřešit, mohla celá situace dobře dopadnout. Ale takhle ne. Takhle se vlastně jen živí na neštěstí a trapasu druhého.

Šém a Jefet se naproti tomu stydí. Protože Noe, jejich tatínek, je součástí jejich života a oni si uvědomují, že na ně dopadá stín téhle jeho slabosti. Vždyť jsou jedna rodina, vždyť ho mají rádi a nechtějí vidět jeho ponížení. A tak se pokoušejí situaci napravit. Jednají jako gentlemani. Vezmou na ramena plášť a pozpátku jdouce, přikryjí nahotu svého otce. Měli odvrácenou tvář a tak svého tátu ani nahého neviděli. Zakryjí hanbu, pomůžou druhému z jeho trapasu. Mlčí a aktivně pomáhají.

Dva přístupy k Bohu a k bližnímu nám tu reprezentují synové Noa. Chámovský způsob – který se obohatí ze slabosti druhého, aby sám vynikl a který nemá před Bohem bázeň. A šemovský, potažmo jefetovský způsob – ten, který dovede mít soucit, jedná osobně. Přikrývá viny, aby neurčovaly náš budoucí život. Nevyužívá lidské slabosti, ale přikrývá ji v naději, že vyrostete smíření, odpuštění a požehnání.

Chám je otcem Keneánců neboli Kananejců – těch, kteří začnou stavět modly, kteří jsou proslulí kultem plodnosti a síly. Proklet buď Kanaan, potomek Chámův, ať je nejbídnějším otrokem svých bratrů, říká Noe. A pokračuje: Požehnán buď Hospodin, Bůh Šémův. Ano, požehnán buď Hospodin, který nám nepočítá nepravosti. Který přikrývá svým milosrdenstvím naše hanby a ostudy. Požehnán buď Bůh

Noa a Šémův a Jefetův. A požehnán buď Hospodin, Bůh náš. I na nás může být vidět, kdo je naším Bohem. Třeba v tom, že budeme gentlemani, že budeme odpouštět a přikrývat klopýtání pláštěm milosrdenství. Amen

píseň 388 Aj, jak jsou blahoslavení nebo **384** Pomoz mi, můj Pane

přímluvy

Milostivý Otče, prosíme, uč nás jednat ve víře, naději a lásce jak to dovedli Šém a Jefet. Ať k rodičům i k dětem, k sousedům, k lidem ve sboru, v práci, k lidem, které potkáme na ulici, přistupujeme v úctě, bez falše, bez předsudků.

Prosíme za všechny, kdo se chovají buransky jako Chám. Ať jsou to jednotlivci nebo skupiny lidí, kteří se obohacují na bídě druhých. Nastavuj jim zrcadlo, dávej jim prozřít, posílej k nim své svědky, burcuj je svým slovem.

Prosíme Tě, dávej nám odvahu v rozhovoru s těmito Chámy zastat se slabých a bezbranných, dávej nám sílu, abychom se nepřizívovali na slabosti druhých.

Myslíme na všechny, kdo holdují alkoholu a jiným drogám a jsou tak v neustálém pokušení zříct se života ve vztazích a z Tvé ruky. Posílej nás k nim, abychom, pokud to jde, šli kus cesty s nimi; tam, kde nic nezmůžeme, Ty sám je svým Duchem motivuj, povzbuzuj, vytahuj ze závislosti.

Myslíme teď v tichosti na naše kamarády, rodiny, známé, na ty, kteří jsou kolem nás a moc potřebují Tvou péči:

V důvěře, které nás učí Tvůj Syn, k Tobě voláme: Otče náš, kterýž jsi v nebesích....